

Kohtuasi C-54/08

Euroopa Komisjon

versus

Saksamaa Liitvabariik

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – EÜ artikkel 43 – Asutamisvabadus – Notarid – Kodakondsustingimus – EÜ artikkel 45 – Osalemine avaliku võimu teostamisel – Direktiivid 89/48/EMÜ ja 2005/36/EÜ

Kohtujurist P. Cruz Villalóni ettepanek, esitatud 14. septembril 2010 I - 4359

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 24. mai 2011 I - 4360

Kohtuotsuse kokkuvõte

1. *Isikute vaba liikumine – Asutamisvabadus – Teenuste osutamise vabadus – Erandid – Avaliku võimu teostamisega seotud tegevused – Notari tegevus – Välistamine – Kodakondsustingimus notariametis tegutsemiseks – Lubamatus (EÜ artikkel 43 ja artikli 45 esimene lõik)*
2. *Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi – Vaidluse – Kindlaksmääramine kohtueelses menetluses – Kohandamine liidu õiguse muudatuse tõttu – Lubatavus – Tingimused (EÜ artikkel 226)*

3. *Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi – Põhjendatuse kontrollimine Euroopa Kohtu poolt – Arvesse võetav olukord – Olukord põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpul – Ebakindel olukord, mis tuleneb õigusloomeprotsessis ilmnenu erilistest asjaoludest – Rikkumise puudumine*

(EÜ artikkel 43, artikli 45 esimene lõik ja artikkel 226, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/36)

1. Liikmesriik, kelle õigusnormid kehtestavad notariametis tegutsemiseks kodakondsustingimuse, rikub EÜ artiklist 43 tulenevaid kohustusi, kui notarite tegevus selle liikmesriigi õiguskorras ei ole seotud avaliku võimu teostamisega EÜ artikli 45 esimese lõigu tähenduses. Selles osas kujutab EÜ artikli 45 esimene lõik endast erandit asutamisevabaduse aluspõhimõttest, mida tuleb tõlgendada nii, et selle reguleerimisala piirdub sellega, mis on rangelt vajalik nende huvide kaitseks, mida see säte võimaldab liikmesriikidel kaitsta. Peale selle peab see erand piirduma tegevustega, mis iseenesest on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega.

Et hinnata, kas notari tegevus on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega, tuleb võtta arvesse notari tegevuste olemust. Hoolimata

notariaalaktidele omistatud olulistest õiguslikest tagajärgedest puudub notarite erinevatel tegevustel otsene ja eriomane seos avaliku võimu teostamisega EÜ artikli 45 esimese lõigu tähenduses, kuna eriline tähtsus on kas poolte tahtel, kohtu kontrollil või kohtu otsusel.

Mis puudutab nimelt ühelt poolt ametlike dokumente, siis tõestatakse üksnes neid dokumente või kokkuleppeid, millele pooled on vabatahtlikult alla kirjutanud, kusjuures notar ei saa tema poolt tõestatavat kokkulepet ühepoolset muuta, kui pooled ei ole andnud selleks eelnevalt oma nõusolekut. Peale selle, kuigi notari kohustuseks olev kontrolli teostamine toimub küll üldise huvi eesmärgil, ei saa siiski üksnes niisuguse eesmärgi järgimine õigustada seda, et selleks vajalikud õigused on antud üksnes asjaomase liikmesriigi kodanikest notaritele ning sellest ei piisa iseenesest

selleks, et ühte tegevust saaks pidada otseselt ja eriomaselt seotuks avaliku võimu teostamisega.

pärimisest või sundosast loobumise lepingud ning samuti kehtivad need notari kaasamise suhtes äriühinguõiguse valdkonnas.

Mis puudutab teiselt poolt täitmisele pööratavust, siis kuigi notari poolt ametlikule dokumendile täitmismärke lisamisega muutub nimetatud dokument täitmisele pööratavaks, põhineb see siiski poolte tahtel koostada dokument või sõlmida kokkulepe pärast seda, kui notar on kontrollinud selle seadusele vastavust, ning anda sellele dokumendile nimetatud täidetavus. Nii on ka notariaalakti tõendusjõud osa tõendamiskorrast ega mõjuta seega vahetult küsimust, kas selle dokumendi koostamises seisnev tegevus on sellisena otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega, seda enam, et notariaalakt ei seo kohut tema hindamispädevuse teostamisel tingimusteta, kuna viimane teeb oma otsuse siseveendumuse kohaselt.

Liikmesriik ei saa ka tugineda selles osas konkreetsetel liidumaal notaritele antud pädevusele tõestada samasooliste isikute registreeritud koosellu astumise aktid, kuna selline kooselu peab tagajärgede saamiseks olema kantud perekonnaseisuameti perekonnaseisuregistrisse, kusjuures viimati nimetatud asutuse ülesanne on selle registri pidamine.

Need järeldused on *mutatis mutandis* kohaldatavad tehingutele, mis peavad olema notariaalselt tõestatud, sest vastasel juhul on need tühised, nagu eelkõige maatüki omandiõiguse omandamine ja üleandmine ning olemasoleva vara üleandmine, lubadus teha kinge, abieluvaralepingud, pärimislepingud ning

Lõpuks, mis puudutab notarite erilist seisundit, siis tuleneb esiteks asjaolust, et notarite osutatavate teenuste kvaliteet võib varieeruda sõltuvalt eelkõige asjaomaste isikute kutseoskustest, et vastava territoriaalse pädevuse piires peavad notarid oma ametit konkurentsitingimustes, mis ei ole iseloomulik avaliku võimu teostamisele. Teiseks vastutab notar

ainuisikulisena tema ametitegevuse raames toimepandud tegude eest.

vastasel korral oleks tegemist olulise menetlusnormi rikkumisega liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses.

(vt punktid 83, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 95–97, 99–101, 103, 106–111 ja 116)

(vt punkt 128)

2. Kuigi hagiavalduses sisalduvad nõuded ei saa põhimõtteliselt ulatuda kaugemale rikkumistest, mida on mainitud põhjendatud arvamuse resolutiivosas ja märgukirjas, on komisjonil liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses siiski õigus nõuda selliste kohustuste rikkumise tuvastamist, mis tulenevad hiljem muudetud või kehtetuks tunnistatud liidu õigusakti esialgsest versioonist ning mis on uude liidu õigusakti üle võetud. Seevastu ei saa vaidluse eset laiendada uutest sätetest tulenevatele kohustustele, mis ei ole samaväärsed asjaomase õigusakti esialgsest versioonist tulenevate kohustustega;
3. Kui õigusloomeprotsessi ajal tekib ebakindel olukord niisuguste eriliste asjaolude tõttu nagu see, et seadusandja ei ole võtnud selget seisukohta liidu õiguse normi kohaldamisala suhtes või ei ole seda täpsemalt määratlenud, siis ei ole võimalik konstateerida, et põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpus oli liikmesriikidel piisavalt selge kohustus direktiivi ülevõtmiseks.

(vt punktid 140–142)